

Hans Majestæt Kongens beretning til Stortinget om rikets tilstand og bestyrelse i den tid, som er forløpet, siden forrige beretning blev avgit.

Vi Haakon, Norges Konge,

gjør vitterlig:

Overensstemmende med rikets grundlov skal Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting beretning om rikets tilstand og bestyrelse i tiden fra oktober 1906 til utgangen av aaret 1907.

Organisationen av den diplomatiske repræsentation i utlandet har ikke undergaaet anden forandring, end at ministeren i Kjøbenhavn og Haag i det forløpne aar ogsaa er blit akkreditert i Brüssel, og at Norges chargé d'affaires og generalkonsul i Japan har faat sin station forlagt fra Yokohama til Tokio. Der vil bli forelagt Stortinget forslag til bevilgning til en legation i Mexiko istedenfor den nuværende legation og det lønnede generalkonsulat i Havana.

Den belgiske og den japanske Regjering har siden sidste Stortings sammentræden latt overordentlige utsendinge og befuldmægtigede ministre akreditere i Norge.

Norge har i 1907 tiltraadt en international overenskomst om hospitalsfartøier og har ratificert den paa den første fredskonfe-

rence undertegnede overenskomst om landkrigens love og sædvaner. Der er avsluttet en konvention med Sverige om gjensidig utlevering av forbrydere og tillægsoverenskomster til tidligere traktater om samme emne med Storbritannien og Tyskland.

Der vil bli Stortinget forelagt en proposition om Norges endelige tilslutning til en i Genf i 1906 avsluttet international konvention om syke og saaredes pleie i felt, bestemt til at avløse Genferkonventionen av 1864.

Den norske og den svenske Regjering har truffet avtale om undersøkelse ved en fælles kommission av forskjellige spørsmåal vedrørende flytlappers renbeitning. Kommissionen er derefter blit nedsat og har begyndt sit arbeide.

Mellem Norge og Tyrkiet er der i paavente av avslutning av en handelstraktat og en konsulatkonvention undertegnet en protokol om gjensidig mestbegunstiget behandling av de to landes konsuler, undersaatte og handel.

Der er sket henvendelse til Nederlandene, Schweiz og Bulgarien angaaende underhandlinger om avslutning av handels- og sjøfartstraktater. I lignende øiemed er der rettet forespørsel til den rumænske Regjering.

Det har lykket ved forskjellige anledninger i utlandet at avvende forføininger, skadelige for vor eksport.

Mellem Utenriksdepartementet og Norges opplysningskontor for næringsveiene er der truffet en ordning til oppnaaelse av samarbeide i den norske eksports interesse mellem konsulerne og de kommercielle stipendiater.

Artium er i 1907 bestaaet av omtrent 470 kandidater.

Restaurationsarbeidet i Trondhjems domkirke har været fortsatt i skibet.

Der er efter arkitekt Christies død truffet forføining til gjennom konkurranse at søke stillingen som arbeidets leder igjen besat.

Oplysningsvæsenets Fond og de øvrige kirkelige fond er i stadig fremgang.

Siden forrige beretning og indtil utgangen av aaret 1907 er der git stadfæstelse paa 57 legater eller offentlige stiftelser med en samlet kapital av kr. 1 729 950,53, derav i sidste kvartal av 1906 19 legater med en samlet kapital av kr. 533 321,74 og i aaret 1907 38 legater med en samlet kapital av kr. 1 196 628,79.

Antallet av de for Høiesteret henstaaende upaadømte saker, der ved begyndelsen av 1ste session 1907 var 528, nemlig 14 kriminelle, 513 civile og 1 værgemaalssak, utgjorde ved begyndelsen av 1ste session 1908 473, nemlig 16 kriminelle og 457 civile.

Utgifter ved undersøkelser av lovovertrædelser m. v., der i budgetterminen 1905—1906 utgjorde ca. kr. 867 000,00, har i budgetterminen 1906—1907 andrat til ca. kr. 843 000,00.

Det daglige middeltal av fanger i landsfængslerne har i budgetterminen 1906—1907 utgjort 593 mot 617 i forrige budgettermin. Ved utgangen av budgetaaret var antallet 569, hvorav 515 mænd og 54 kvinder.

Sundhetstilstanden synes siden meddelelse av 21de september 1906 at ha bedret sig og maa for den største del av 1907, for hvilken opgaver foreligger, betegnes som god. Vistnok har enkelte sygdomme, som difteri, mæslinger og influenza, hat ikke saa liten

utbredelse, men paa den anden side viser de fleste av de øvrige epidemiske sygdomme tilbagegang, baade i byerne og laddistrikterne.

Dødelighetsforholdet for hele riket synes efter de foreløbige opplysninger, som derom har kunnet erholdes fra Det statistiske Centralbureau, i 1906 at ha været særdeles gunstig. For 1907 kan nogen opplysning derom endnu ikke skaffes.

Fiskerierne har i 1907 git et bedre utbytte end i 1906. Av torskefiskerierne gav Lofotfisket paa grund av de høie priser i pengeverdi et betydelig større utbytte end gjennomsnittlig i de sidste 25 aar og mandslotten var høiere end i noget aar siden 1877. Det opfiskede kvantum fisk var omtrent som i 1906, men tranholdigheten var rikere. Ved Finmarksfisket samt ved vaarsild- og fetsildfiskerierne var det opfiskede kvantum større end i de nærmest foregaaende aar. Utførselen av tørfisk og klipfisk har dog været noget mindre end ifjor, men av sild adskillig større.

Den samlede handelsomsætning med utlandet gik i 1906 op saavel for indførselens som for utførselens vedkommende. Indførselsværdien utgjorde 329 millioner kr., utførselsværdien 229 millioner kr., begge dele var høiere end i noget tidligere aar. I 1907 er handelsomsætningen yderligere steget, dog mindre for utførselens end for indførselens vedkommende.

Trælastpriserne er gaat noget ned, men priserne paa træmasse viser fremdeles stigning. Utførselen av trælast og cellulose er gaat noget ned, men træmasse- og papireksporten er steget.

Industrien har hat et godt aar. Fabrikarbeidernes antal var i aaret 1906 steget med henved 5 000 og er i 1907 gaat yderligere frem. Paa arbeidsmarkedet har der fremdeles været bedring, og procenten av arbeidsledige har været lavere end i de foregaaende aar.

Tonnagen av vor handelsflaate er fremdeles i stigende. Dampskibstonnagen øgedes i 1906, hovedsagelig ved nybygning, med 139 754 reg.-ton brutto (11,4 pct.), hvorved den ved aarets utgang var naadd op i 1 227 293 ton brutto (756 683 ton netto). Seilskibstonnagen, der i 1905 hadde vist

en mindre opgang, gik derimot — tiltrods for fortsat indkjøb av ældre jernseilskibe fra utlandet — atter tilbake med 26 226 reg.-ton brutto (3,4 pct.) og utgjorde ved aarets utgang 755 048 ton brutto (693 512 ton netto).

I samme retning har forholdet utviklet sig videre i 1907, idet dampskibstonnagen efter en foreløbig optælling i skibsmatrikelen yderligere er øket med 98 006 ton, mens seilskibstonnagen er gaat tilbake med 43 590 ton, hvorved den samlede tonnagen — naar hensyn tages til, hvad der av avgangen i virkeligheten vedkommer 1906 — ved utgangen av aaret 1907 skulde være naadd op til 1 336 571 brutto reg.-ton dampskibe, men gaat ned til 740 567 brutto reg.-ton seilskibe. Tilsammen skulde saaledes den registrerte brutto reg.-tonnage pr. 1ste januar 1908 være 2 080 326 ton.

Forlisprocenten utgjorde for 1906 for totalforlis 2,45 og for kondemnation efter havari 1,57 pct. For 1907 antages den at ville vise nogen nedgang.

Fragterne viste i 1906 paa de fleste markeder nogen opgang, hvorved vor flaate opseilte et noget større nettoutbytte end aaret forut. Denne bedring maa man dog gaa ut fra ikke har fortsat i 1907, idet konkurransen i det forløpne aar har været skarpere og driftsutgifterne betydelig større.

Tilgangen av sjømænd opgives fra et flertal av vore byer at være avtagende og knapt tilstrækkelig til at fylde behovet, tiltrods for at hyrerne gjennomgaaende er steget.

Sjødygtighetskontrollen, der traadte i kraft 1ste mai 1906, har avgitt beretning om sit første virkeaar. Forhandlinger paa-gaar for tiden med den engelske Regjering om de foranstaltninger, som fra norsk side blir at træffe i anledning av de i 1906 vedtagne nye bestemmelser i den engelske sjøfartslov, hvilke nye bestemmelser for en stor del vil bli gjort gjældende overfor fremmede skibe i fart paa britiske havne.

Indskuddene i landets sparebanker og private aktiebanker, der ved utgangen av 1905 utgjorde 675 millioner, steg i løpet av 1906 med 68 millioner kr. — den største hitil noterte forøkelse i et enkelt aar. — I

løpet av de ti første maaneder av 1907 er indskuddene i endel større banker forøket fra 334.7 til 346.3 millioner kr. Vekseldiskontoen, der ved aarets begyndelse utgjorde 5½ pct., nedsattes i februar til 5 pct., men forhøiedes, væsentlig paa grund av forholdene i vore nabolande, i november til 6 pct.

Utvandringen, der i 1903 naadde et maximum av 26 800, har i hvert av aarene 1904—1907 utgjort omtrent 22 000.

Landbruket har i det hele git et utbytte, der antages at ligge adskillig under et middelsaars.

Utbyttet av høi blev over — tildels meget over — middels undtagen i Søndre Bergenhushus, Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter, hvor det blev 9—18 pct. under middelsaaret. Kvaliteten blev paa grund av det regnfulde veir under væksten og særlig under indbjergningen tildels mindre god.

Kornutbyttet av vintersæd blev gjennomgaaende henimot middelsaarets, av vaarsæd og erter betydelig under. Kvaliteten er gjennomgaaende daarlig.

Utbyttet av poteter blev ogsaa betydelig under middels. Daarligst har de slaat til over Østlandet.

Turnipsen stod noget bedre; men ogsaa den har git adskillig under en gjennemsnitsavling.

Utbyttet av havn- og sæterdrift naadde heller ikke op i middelsaarets, men underskuddet er dog ikke særlig stort.

Frugthøsten blev nærmest mislykket. Betydelig bedre utbytte gav grønsakerne; men ogsaa for deres vedkommende var avkastningen adskillig under middels.

Avkastningen av landets skoge har i aarets løp været meget god. Priserne paa skurlast er faldt endel utover høsten; men samtidig har priserne paa papirmasse været høiere end paa mange aar, hvilket har hat tilfølge, at efterspørselen efter granlast er livlig.

De private skoge hugges under de gode konjunkturer fremdeles meget sterkt og mange skoge skifter eiere. Skogens overgang paa større trælastfirmaers og træmassefabrikkers

hænder har vakt betænkelighet inden landets skogtrakter.

Vedtægter til skogenes bevarelse er nu indført inden mange herreder i den østen- og nordenfjeldske del av landet, mens de sydligste og vestenfjeldske landsdele i saa henseende fremdeles staar beklagelig langt tilbage.

De forskjellige amts- og herredsskogselskaper ut over landet virker under ledelse av Det norske Skogselskap med fremgang for en forbedret skjøtsel av de private skoge.

Utnyttelsen av landets brændtorv- og torvstrømyrer er i jevn fremgang.

Sundhetstilstanden blandt rikets husdyrbestand har i det hele været tilfredsstillende. Bekjæmpelse av husdyrtuberkulosen har paagaat efter det samme princip som før. Antallet av dyrlæger utgjorde ved aarets begyndelse 207. Da de norske dyrlæger fremdeles utdannes ved Den kgl. danske Veterinær- og Landbrukshøiskole, er forpligtelsen til at ha avlagt eksamen artium før veterinærstudiets paabegyndelse ogsaa traadt i kraft for de norske elever vedkommende fra 1ste september 1907.

Arbeidsdriften ved de av Stortinget bevilgede jernbaneanlæg samt vei- og vandbygningsarbeider er foregaat i det væsentlige overensstemmende med den for samme lagte plan og i det omfang, som de givne bevilgninger har tillatt.

De for drift aapnede jernbaner utgjør ialt 2561 km. i længde, hvorav 2179 km. statsbaner og 382 km. privatbaner. Derhos blev av Bergensbaneanlægget strækningen fra Gulsvik til Gjeilo, 112 km., aapnet for midlertidig drift fra 21de december 1907.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings-Indretning forsikrede bygninger utgjorde den 1ste juli 1907:

for kjøbstad-avdelingen kr. 1 000 979 240,00
» land-avdelingen » 442 936 850,00

tilsammen kr. 1 443 916 090,00

Det av kjøbstad-avdelingen optagne laan til dækning av dens ved Aalesundsbranden paadragne ansvar er paa kr. 200 000,00 nær nu tilbakebetalt.

Efter et foreløbig opgjør og med de hit

til kjendte brandskader har kjøbstad-avdelingen i 1907 et overskud av mindst kr. 1 500 000,00.

Land-avdelingen hadde ved utgangen av 1906 et underskud av kr. 202 945,41, til hvis dækning der ved opgjøret for 1907 neppe kan paaregnes noget overskud.

Indtægterne av post-, telegraf- og telefonvæsenet har steget sterkt. Indtægterne har likeledes steget for de ved statsbidrag understøttede private dampskibe, men deres utgifter er steget i endnu høiere grad.

Besøket av utenlandske turister antages i det store og hele at ha været større end noget tidligere aar.

Rikets toldindtrader, der for budgetterminen 1906—1907 var anslaat til kr. 39 000 000,00, har for samme tidsrum utgjort kr. 39 875 500,00.

Brændevinsavgiften var for budgetterminen 1906—1907 anslaat til kr. 4 600 000,00. Avgiften av det i samme tidsrum til eiernes raadighet stilte brændevin utgjør — efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for utført brændevin og for brændevin bestemt til teknisk eller videnskabelig bruk m. v. — kr. 4 724 600,00.

Maltavgiften, der for budgetterminen 1906—1907 var anslaat til kr. 3 200 000,00, har i nævnte tidsrum utgjort kr. 3 204 500,00 efter fradrag av avgiftsgodtgjørelse for det i terminen til utlandet utførte øl.

Avgiften av ætylætertilvirkningen har i budgetterminen 1906—1907 utgjort kr. 49 600,00 mot anslaat kr. 40 000,00.

Avgiften av den indenlandske tobaksdyrkning har i budgetterminen 1906—1907 utgjort kr. 26 300,00 mot anslaat kr. 20 000,00.

Kongsberg sølvverk har i budgetterminen 1906—1907 git en produktion av ca. 6 268 kg. fint sølv.

Ved myntindretningen paa Kongsberg er, siden sidste indberetning avgaves, tilendebragt den for forrige termin besluttede utmyntning av almindelige og militære mindetokroner. Av disse mynter blev der ialt utmyntet tilsammen kr. 365 432,00. Den for samme termin besluttede utmyntning av bronsemynt er likeledes tilendebragt, idet der er levert Norges Banks herværende vekslingskontor til-

sammen kr. 30 550,00 i nymyntede 1-, 2- og 5-ører; hvorimot den for terminen bestemte utmyntning av kr. 250 000,00 i almindelig sølvskillemynt er overført til indeværende termin i paavente av det nu ved kongelig resolution av 19de november 1907 bestemte nye præg for vore mynter. Endvidere er paa-begyndt den for indeværende termin bestemte utmyntning av kr. 450 000,00 i skillemynt. Herav er til Norges Banks herværende vekslingskontor hittil levert tilsammen kr. 45 100,00 i nymyntede 1- og 2-ører.

Rikets statsgjæld, der ved utgangen av budgetaaret 1905—1906 utgjorde kr. 342 406 510,31 er ved avbetaling paa den ældre avdragsfri statsgjæld, paa statslaanene av 1886, 1888, 1894, 1895, 1896, 1898, 1900, 1902, 1903, 1904, 1905 og paa det av statskassen overtagne anlægslaan til Drammen—Randsfjordbanens sidelinjer formindsket med tilsammen kr. 3 607 522,09.

Statsgjælden utgjorde saaledes ved utgangen av budgetterminen 1906—1907 kr. 338 798 988,22.

Statsregnskapet, der for 1905—1906 var opgjort med en slutningsbeholdning av kr. 18 403 000,00, er for 1906—1907 avsluttet med en beholdning av kr. 24 272 000,00.

Statskassens aktiver, som ved utgangen av august maaned 1906 utgjorde omtrent kr. 92 500 000,00, beløp sig ved utgangen av september maaned f. a. til ca. kr. 94 000 000,00. Hertil kommer Statens Reservefond, stort 40 millioner kroner.

For aaret 1907 er av Hypotekbanken utfærdiget en obligationsserie stor kr. 17 000 280,00.

I forrige aar er indtil ultimo november utbetalt pantelaan til samlet beløp kr. 9 869 700,00.

Arbeiderbruk- og Boligbanken har ikke utstedt nogen laaneserie for 1907. Beløpet av de av banken i aarets løp utbetalte pantelaan har utgjort tilsammen kr. 2 855 300,00.

Armeens øvelser har været fremmet overensstemmende med de givne bevilgninger.

Armeens fabrikker og verksteder har været i vanlig drift. Produktionen paa de forskjellige steder har været fremmet i den

utstrækning, som de dertil givne bevilgninger har git adgang til.

8-timers arbejdsdag er forsøksvis indført ved Kongsberg vaabenfabrik samt Rødfos patronfabrik og krudtverk. Nogen erfaring om resultatet av denne forkortede arbeidstid foreligger ikke endnu.

Den geografiske opmaaling har fortsatt triangulering i Tromsø og Buskeruds amter. Precisionsnivellement er utført paa Toten og i Østerdalen. Nymaaling har fundet sted i Nordlands amt. Befaring av tidligere maalt terræng har fundet sted paa forskjellige steder i det søndenfjeldske Norge. Krokering (maaling i 1 : 100 000) av Finmarkens amt er fortsatt i Tanen fogderi. Sjømaalingsarbeider er utført i Kristianiafjorden, ved Froerne (Søndre Trondhjems amt), i Nordland og Finmarken. Revision av kystkartverket paa Vestlandet er fortsatt paa strækningen Bergen til Stadt.

Av karter er utgit: 7 blade av det topografiske kartverk, generalkart over Skagerak i 1 : 350 000, 2 specialkystkarter i 1 : 50 000. Efterretninger for sjøfarende er utgit i maanedlige hefter.

Marinen har for tiden under bygning 2 jagere ved marinens hovedverft og 1 undervandsbaat ved Germaniaverftet i Kiel.

Marinens togter og øvelser har været iverksat overensstemmende med de givne bevilgninger.

2 panserskibe har været utrustet den hele tid.

Til kortere togter og øvelser har desuten været utrustet eksercerskibet «Kong Sverre», 1 kanonbaat av 1ste klasse, 8 torpedobaater samt logisskibe.

I henhold til Stortingets beslutning har et panserskib, «Harald Haarfagre», været sendt paa togt til Amerika, dels for at representere landet ved flaatestevnet paa Hampton Roads og dels for at vise det norske orlogsflag i centralamerikanske farvande. Fartøiet anløp under dette togt følgende utenlandske havne: Ponta Delgada, New York, Hampton Roads, Havana, Puerto Cortez, Puerto Barrios, Ceiba, Bluefields, Port Limon, Colon, Cartagena, Curaçao, Puerto Cabello, San Domingo, Port au Prince, Baracoa, St. Thomas og

Funchal. De øvrige togter og øvelser har været foretaget inden landets grænser.

Nye fyrer er tændt paa Struten i Kristianiafjorden, paa Skalmen ved Smølen og paa Maaholmen i Vikten. Under arbejde er nyt fyr paa Helnes i Finmarken samt fyr og taakesignalstation paa Tvisten, Jarlsberg og Larviks amt. Okse fyr ved Kristiansand er forsynet med bifyr. Stavseng fyr ved Kragerø er forhøiet og forsynet med ny lygt, og Kvitingø fyr ved Boknfjorden, Stavenes fyr ved Kristiansund og Støtt fyr ved Kunna i Nor-

dre Helgeland er forsterket og forbedret. Klokkebøie er anbragt paa Skjølholmgrunden ved Lillesand, et stort antal nye fyrlamper er opsat paa forskjellige steder langs kysten, og arbejde paagaar med forbedring og forsterkning av flere ældre fyrlamper. Merker og fortoeningsindretninger er anbragt paa mange nye steder, særlig i fiskeridistrikterne.

Revisionsdepartementets virksomhet er siden forrige beretning foregaaet uforandret.

Git paa Kristiania slot den 10de januar 1908.

Under Vor haand og rikets segl

Haakon.

(L. S.)

J. Løvland.

Hesselberg.